

УДК 80:614.253.1

*Л.Б.Шутак, І.О.Собко***ДОСКОНАЛЕ ЗНАННЯ МОВИ ФАХУ – ЗАПОРУКА ВІЛЬНОГО САМОВИРАЖЕННЯ У ПРОФЕСІЇ**Кафедра суспільних наук та українознавства (зав. – проф. М.М.Сидоренко)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Поки мова не здобуде місця у вищій школі, поки вона не служитиме органом викладання в університетських та інших навчальних закладах, поки вона не стала знаряддям з наукової праці у викладанні й літературі, доти суспільство, народність, що розмовляє цією мовою, почуватиме себе на становищі „нижчої”, культурно неповноцінної нації.

М.Грушевський

Резюме. Сучасне життя ставить перед вищою школою першочергове завдання – готувати фахівців нової генерації, висококваліфікованих професіоналів, мовно компетентних, духовно багатих, високоінтелектуальних. Вирішення таких завдань не можливе без досконалого володіння державною мовою насамперед у сфері професійної діяльності. Оскільки в Україні медицина – одна з найпоширеніших професій, то вивчення

фахового мовлення медиків – одна з актуальних проблем сучасного мовознавства.

Стаття є фрагментом наукової теми „Вивчення цінностей у системі науки та культури”, виконуваної кафедрою суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету.

Ключові слова: державна мова, кар’єрне зростання, фахове спілкування (мовлення).

Питання вивчення функцій мови в сучасному суспільстві розглядається по-новому. Насамперед знання мови – це знання свого фаху, рівень опанування професійною мовою, фаховою термінологією. Разом із підвищенням рівня знань представників різних професій підвищуються і вимоги до мови.

Основна мета вивчення мови полягає в тому, щоб навчити кожного члена суспільства втілювати будь-яку соціально важливу інформацію у відповідну мовну форму. Вміння грамотно викласти свої думки – одна з найперших вимог сьогодення до сучасного спеціаліста, особливо, якщо він прагне бути фахівцем високого рівня або обіймати чільні місця в державній чи політичній структурах.

Досконале знання мови, вільне володіння нею – це використання мовних засобів залежно від сфери, мети й ситуації спілкування, це належна мовна культура, у тому числі культура професійної мови, яка забезпечує мовленнєву компетенцію особистості в її професійній діяльності [3].

Тому вивчення професійної термінології, особливостей фахового мовлення – невід’ємне від опанування своєю професією. Особливої актуальності у зв’язку з цим набуває стратегія мовної підготовки майбутніх фахівців, у тому числі медиків.

До проблеми професійної мовної компетенції нині звертаються провідні українські мовознавці, як-от О.Загнітко, Н.Бабич, О.Пономарів, М.Пен-тилюк, С.Глушиць, М.Зубков, Г.Золотухін та ін. Усі вони твердо переконані, що одним з основних компонентів професійної підготовки є досконале знання мови, оскільки знання фахової мови підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися у складній професійній ситуації та в контактах із представниками своєї професії.

Саме тому основною метою статті вважаємо обґрунтувати і довести необхідність вільного володіння українською мовою у професійній діяльності майбутніми фахівцями-медиками.

Що означає знати мову професії? Це – вільно використовувати необхідні слова і вирази в конкретній ситуації, влучно добирати і вільно володіти лексикою свого фаху, не допускати стилізового і стилістичного дисонансу, вільно виражати свою думку тощо. Знання мови – це один із компонентів професійної підготовки, адже мова виражає думку, є засобом пізнання і діяльності, тому правильному професійному спілкуванню людина вчиться протягом життя [2].

Організація мовленнєвої діяльності в умовах вищої медичної освіти передбачає засвоєння студентами-медиками знань про мову і мислення, набуття ними власного мовленнєвого досвіду, спрямованість особистості до саморозвитку і самореалізації, формування самосвідомості як передумови самостійності в оволодінні професійними мовленнєвими вміннями, що супроводжуються відповідним корегуванням, підвищенням рівня професійної зрілості під час оволодіння різними мовленнєвими функціями.

Загальний мовленнєвий розвиток студента визначається якісним рівнем його мовленнєвої культури, що виявляється як у професійній діяльності, так і в процесі його самореалізації в навчанні, досягненні поставленої мети, осмисленні сутності професії.

Тому всю увагу зосереджено на оволодінні відповідними даному фаху терміносистемами сучасної української мови, професійною фразеологією, науково-виробничими жанрами й текстами, на шліфуванні культури спілкування, культивуванні доброго мовного смаку, труднощях у використанні фахових стереотипів мовлення, правилах оформлення медичної документації тощо. Тобто, пріоритетним є прикладний характер професійного мовлення, адже мова – це не сукупність правил, а насамперед система знань, культура співжиття в суспільстві, засіб самоформування й самовираження особистості. При цьому не можна забувати, що в українській державі знання української мови є необхідним елементом кар’єрного зростання, одним із чинників успішності майбутнього фаху.

На нашу думку, підходи науковців до проблеми формування професіоналізму майбутнього лікаря з чіткою орієнтацією на мовленнєву компетенцію не випадкові, адже лікар – це фах, що передбачає безпосереднє спілкування в офіційній, професійній, науковій сферах. Для цього слід опиратися на такі категорії: зміст мовлення (новизна, актуальність, конкретність, цільова спрямованість); структура мовлення (тривалість звучання, використання термінів, дублетів, знання терміноелементів тощо); комунікативна вправність (інформативність, правильність, логічність, точність, чистота, доречність, виразність); звукове оформлення (орфоепічні норми, морфологічний та синтаксичний аспекти); практична спрямованість (акцентування на потрібній інформації, переконливість, ясність викладу); імідж майбутнього медика як представника еліти сучасного суспільства (професіоналізм, ставлення до пацієнтів, колег, ерудованість, емоційність, стиль мовлення).

Таким чином, мовленнєва діяльність – це об'єктивний процес, оскільки він стосується носіїв мови і водночас – це суб'єктивний процес, який реалізується завдяки мовленню суб'єкта [1].

Не варто забувати, що будь-яке фахове мовлення, у тому числі й медичне, – це частина загальнонаціональної мови. Сама ж медицина – з усіма її формами і засобами вираження та застосування в суспільстві – це невід'ємна частина національної культури, а отже, вона вбирає в себе і мову, і численні традиції, у тому числі народної медицини, взаємодіє з іншими галузями науки.

Оскільки в Україні медицина одна з найпоширеніших професій, то функціонування і вивчення фахового мовлення медиків – одна з найбільш актуальних проблем мовознавства.

Використання української мови як державної в навчальній діяльності та професійно-науковій роботі забезпечує пропаганду і розвиток української мови серед студентів, науковців, збагачуючи словниковий склад майбутніх професіоналів, додає престижу її використанню як в Україні, так і поза її межами.

Застосування української мови в професійному мовленні лікарів забезпечує налагодження контакту з пацієнтом і може відігравати роль психотерапевтичного чинника, крім того пропагує мову, якою користуються медики.

Не останнє місце при вивченні та користуванні мовою відіграє виховний момент: пропаганда власне українського, виховання майбутнього патріота-фахівця, здатного розвивати і примножувати здобутки української мови як національної мови світу.

Аналізуючи сучасний підхід до формування справжнього фахівця-медика, професіонала своєї справи, інтелігента, патріота своєї держави не слід забувати про консолідуюче значення мовленнєвого фактора як одного з основних чинників формування особистості у світлі нових державотворчих, національно-культурних та морально-виховних перетворень.

Література

1. Винославська О.В. Розвиток практичної компоненти комунікативної компетентності студентів технічного університету / О.В. Винославська, Н.Г. Андрійченко // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 12. – С. 65-69.
2. Пасинок В.Г. Мовна підготовка студентів як загальнопедагогічна проблема: Монографія / Пасинок В.Г. – Харків: Лівий берег, 1999. – 154 с.
3. Чмут Т.К. Культура спілкування / Чмут Т.К. – Хмельницький, 1999. – 358 с.

ВЛАДЕНИЕ ЯЗЫКОМ СПЕЦИАЛЬНОСТИ В СОВЕРШЕНСТВЕ – ЗАЛОГ СВОБОДНОГО САМОВЫРАЖЕНИЯ В ПРОФЕССИИ

Л.Б.Шутак, И.О.Собко

Резюме. Современная жизнь ставит перед высшей школой первоочередную задачу – готовить специалистов новой генерации, высококвалифицированных профессионалов, духовно богатых, высокоинтеллектуальных. Решение таких задач невозможно без совершенного владения государственным языком, прежде всего в сфере профессиональной деятельности. Поскольку в Украине медицина – одна из самых распространенных профессий, то изучение профессиональной речи медиков – одна из актуальных проблем современного языкознания.

Статья является фрагментом научной темы "Изучение ценностей в системе науки и культуры", выполняемой кафедрой общественных наук и украиноведения Буковинского государственного медицинского университета.

Ключевые слова: государственный язык, карьерный рост, профессиональное общение (речь).

A THOROUGH KNOWLEDGE OF THE PROFESSIONAL LANGUAGE IS A PLEDGE OF FREE SELF-EXPRESSION IN A PROFESSION

L.B.Shutak, I.O.Sobko

Abstract. Modern life sets the higher school a top priority task – to train a new generation of professionals, highly skilled, spiritually rich, highly intellectual professionals. A solution of such tasks is not possible without a perfect command of the state language, first and foremost in the field of professional activity. Since medicine in Ukraine is one of the most wide spread professions, the study of the professional speech of medical men is one of the urgent problems of linguistics.

The paper is a fragment of the scientific theme "A study of values in the system of science and culture", being carried out by the Department of Social Sciences and Ukrainology of Bukovinian State Medical University.

Key words: state language, career advancement, professional communication (speech).

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – доц. Н.І.Зорій

Buk. Med. Herald. – 2010. – Vol. 14, № 4 (56). – P.177-178